

VIJF TRENDS IN LANGER ZELFSTANDIG WONEN

Woondromen komen uit

Ouderen en mensen met een verstandelijke of psychische beperking blijven steeds langer thuis wonen. Om dat zo comfortabel en veilig mogelijk te maken, zijn creatieve oplossingen nodig. *Er ontstaan verspreid over het land al verscheidene initiatieven.*

tekst Yvonne Witter beeld Joost Brouwers

WIJKBEWONERS, dorpsgenoten, een groep ouderen of ouders van een kind met een beperking nemen steeds vaker het initiatief om iets te regelen op het terrein van wonen, zorg of welzijn. Ze beginnen een zorgcoöperatie, woongemeenschap, buurtproject of creëren nieuwe ontmoetingsplekken in de buurt. Zij doen dat om verschillende redenen. Soms uit onvrede over het bestaande aanbod, als het aanbod niet aansluit bij de vraag of als het aanbod te onpersoonlijk en grootschalig is. Ook springen burgers in als voorzieningen ontbreken of door bezuinigingen verdwenen zijn. Een voorbeeld is de bouw van de groepswoning Villa Sterappel in Nijmegen. De toekomstige bewoners van 18 tot 80 jaar namen zelf het initiatief voor dit kleinschalige project. Zo zijn er talloze burgerinitiatieven te vinden. Dit is een eerste trend.

ZorgSamenbuurten

Kenmerkend voor deze initiatieven is dat ze dicht bij de burger staan, naadloos aansluiten bij de behoeften van mensen

en buurtgericht zijn. Dat is een tweede trend. Buurten verschillen van elkaar en zo ook de benodigde voorzieningen. In Eindhoven is in 2012 een aantal buurtbewoners begonnen met ZorgSamenbuurten. Zij ontdekten dat veel mensen het liefst zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen in hun eigen omgeving. Daar is wel een omgeving voor nodig waar je mensen kent op wie je een beroep durft te doen als het even nodig is, waar burens bereid zijn af en toe te helpen. Inmiddels zijn er twintig ZorgSamenbuurten in de regio. Allemaal met een eigen invalshoek, passend bij de buurt. De kracht van het project zit vooral in de eenvoud. Vrijwilligers beheren bij toerbeurt de telefoon waar mensen met een hulpvraag naartoe kunnen bellen. Een ritje naar het ziekenhuis, een boodschap halen, de hond uitlaten. De vrijwilliger gaat op zoek naar de buurtbewoner die op dat moment kan helpen. Het principe van 'wederkerigheid' is in het project geworteld.

Goede buur

Een derde trend is dat verschillende groepen mensen bij elkaar wonen. Een bekend voorbeeld in binnen- en buitenland is woonzorgcentrum Humanitas in Deventer

waar ouderen en studenten samen wonen. Zij fungeren als 'goede buur' voor elkaar. En in Arnhem zijn twee voormalige verzorgingshuizen, het Bruishuis en Akker71, op initiatief van corporatie Volkshuisvesting omgevormd tot een ontmoetingsplek in de wijk waar verschillende groepen mensen wonen en werken. Er zijn woningen voor mensen met een psychiatrische problematiek, 'pauzewoningen' voor gescheiden vaders of moeders, appartementen voor tienermoeders, ouderen met een islamitische achtergrond, en er zijn etages met werkplekken voor (startende) ondernemers en ontmoetingsruimten waar huurders en wijkbewoners terecht kunnen voor een drankje of een hapje eten.

Flexibiliteit gewenst

Volgens Jan Latten, bijzonder hoogleraar sociale demografie aan de UvA, is flexibiliteit kenmerkend voor de huidige samenleving. Flexibiliteit in wonen is een vierde trend; het wonen moet goedkoper, kleiner of gedeeld. Woningbouwvereniging Bergopwaarts in Deurne speelt daarop in. In een pilotproject zijn drie eengezinswoningen getransformeerd tot zes betaalbare appartementen voor diverse doelgroepen. De begane grond is

geschikt gemaakt voor senioren, de verdieping voor kleine huishoudens. Deze 'meergeneratiewoning' is in zijn geheel of in delen te huren. De verplaatsbare mantelzorgwoning is eveneens een mooie oplossing voor mensen die zelf beschikken over ruimte om tijdelijk, zolang het nodig is, bij elkaar te wonen.

Bewustwording

(Toekomstige) senioren zijn niet altijd even goed op de hoogte van de mogelijkheden om zelfstandig te blijven wonen. Er komt – en dat is de vijfde trend – steeds meer aandacht voor bewustwording, om mensen te laten nadenken over hun woonwensen. Campagnes als 'Lang zult u wonen' zijn erop gericht mensen te informeren over mogelijkheden om in het eigen huis te blijven wonen, maar ook om te laten zien welke alternatieven er zijn. Daarnaast zijn op verschillende plekken 'modelwoningen' te bezoeken, zoals het Huis van Morgen. Dat is een bestaande jarenzestigwoning waar bezoekers kennis kunnen maken met woningaanpassingen en hulpmiddelen die het langer zelfstandig thuis wonen zo veilig en comfortabel mogelijk maken. Bezoekers kunnen aanpassingen en hulpmiddelen uitproberen. Het Huis van

Morgen is een samenwerkingsproject van de gemeente Peel en Maas, De Zorggroep, Stichting Vorkmeer, Wonen Limburg, EIZT, Proteion en de Rabobank.

Doe het samen

Onervarenheid, het op orde krijgen van de financiën en het vinden van een geschikte locatie zijn bekende knelpunten bij de ontwikkeling van nieuwe woonvormen. Terwijl er genoeg kansen liggen: herbestemming van bestaande panden, de ontwikkelingen in de domotica en burgerinitiatieven rond wonen, zorg en welzijn. Het succes van een initiatief staat of valt met goede samenwerking tussen burgers en professionals. Maar ook tussen organisaties als gemeenten, corporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en soms partijen als banken, projectontwikkelaars, fondsen en zorgverzekeraars. Gemeenten kunnen meer doen om initiatieven voor nieuwe woonvormen te stimuleren en het initiatiefnemers makkelijker maken.

EXPEDITIE BEGONIA

Het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg is samen met de corporaties en zorgorganisaties op zoek naar meer variatie in wonen en zorg. Tijdens de zoektocht, genaamd 'Expeditie Begonia', wordt kennis verspreid, worden goede voorbeelden in kaart gebracht, en knelpunten en oplossingen geïnventariseerd. Na het succesvolle congres *Expeditie Begonia in 2015* organiseert het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg op 14 september wederom een congres over innovatieve woonvormen. Aanmelden kan via <http://kcwz.nl/agenda/expeditie-begonia-2016>

Daarvoor is nodig dat de gemeente integraal beleid maakt voor wonen en zorg, de schotten binnen de eigen organisatie weghaalt, een schakel vormt tussen bewonersgroepen en professionals en initiatiefnemers helpt om realistische plannen te maken.

Bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar

Organisaties als corporaties en zorgorganisaties staan steeds meer open voor initiatieven van mensen zelf, ondersteunen hen en zoeken samen naar manieren om woondromen waar te maken. Dat vereist een flexibele en open houding van medewerkers. Maar ook van bestuurders die ruimte moeten geven aan deze medewerkers. Onmisbaar zijn sleutelfiguren, 'kartrekkers', mensen die met

energie, doorzettingsvermogen en tact projecten van de grond krijgen. Professionals moeten hen omarmen en ondersteunen en niet ontmoedigen. De grootste uitdaging voor gemeenten en hun lokale samenwerkingspartners is om ervoor te zorgen dat voorzieningen voor alle burgers bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar blijven. En dat is alleen te bereiken door goede samenwerking met corporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en patiënten- en consumentenorganisaties. Zij moeten gezamenlijk oog hebben voor wijken waar weinig initiatieven en voorzieningen zijn en kwetsbare burgers betrekken bij het maken van plannen. En zij dienen te weten wie er in de wijk wonen en wat de hulpvragen zijn. ■

Yvonne Witter is adviseur bij Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg